

ДОСВІД КРАЇН ЄС ЩОДО РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СТИМУЛЮВАННЯ ЗАЙНЯТОСТІ НАСЕЛЕННЯ

І.Л. Жук, канд. екон. наук, с.н.с.

*Інститут демографії та соціальних досліджень
імені М.В. Птухи НАН України, м. Київ*

За даними ООН, в цілому на малих і середніх підприємствах залучено 50 % працездатного населення світу і виробляється від 30 до 60% національного продукту, в залежності від країни [1]. Відповідно до дослідження, проведеного в 2016 році Світовим банком, до трійки найбільш економічно-розвинених країн Європейського союзу увійшли Німеччина, Великобританія і Франція, посівши відповідно 4-6 позиції в загальному рейтингу країн за розміром ВВП. Показники ВВП цих країн варіюються в межах від 3,9 до 2,8 млрд. дол.[2]. Велику частку ВВП в країнах Європейського союзу забезпечують саме суб'єкти МСП. Українці ж завдячують малому та середньому бізнесу лише 15 % ВВП.

У 2016 році в ЄС-28 МСП склали 99,8 % загальної кількості зареєстрованих суб'єктів господарювання у нефінансовому секторі. На сферу малого і середнього підприємництва припадає дві третини загальної зайнятості (66,6 %) і трохи менше трьох п'ятих (56,8 %) доданої вартості (таблиця 1). Мікропідприємства на сьогодні є найбільш поширеним типом малого та середнього бізнесу ЄС, що становить 93,0 % усіх підприємств та 93,2 % всіх малих і середніх підприємств у секторі нефінансових послуг. Проте мікро-МСП складають лише 29,8 % від загальної кількості зайнятих у нефінансовому секторі, тоді як малі і середні підприємства забезпечують відповідно 20,0 % і 16,7 % загальної зайнятості.

Таблиця 1

МСП та великі підприємства: кількість підприємств, зайнятість та додана вартість
в нефінансовому секторі ЄС-28, 2016 р.

	Мікро	Малі	Середні	МСП	Великі	Усього
Кількість підприємств						
у тисячах	22,232	1,392	225	23,849	45	23,894
у % до загальної кількості підприємств	93,0 %	5,8 %	0,9 %	99,8 %	0,2 %	100,0 %
Кількість зайнятих осіб						
у тисячах	41,669	27,982	23,398	93,049	46,665	139,714
у % до загальної кількості зайнятих	29,8 %	20,0 %	16,7 %	66,6 %	33,4 %	100,0 %
Додана вартість						
В євро, trillion	1,482	1,260	1,288	4,030	3,065	7,095
у % до загального обсягу доданої вартості	20,9 %	17,8 %	18,2 %	56,8 %	43,2 %	100,0 %

Джерело: Євростат, Національні статистичні бюро та DIW Econ

На відміну від нерівномірного розподілу кількості підприємств і зайнятості за розмірами МСП, їх внесок загалом рівний з точки зору доданої вартості – від 17,8% (малі підприємства) до 20,9 % (мікропідприємства).

На сьогодні основними напрямками політики ЄС щодо розвитку МСП є: фінансова підтримка МСП; спрощення нормативної бази та адміністративних процедур в сфері підтримки МСП; участь асоціацій, що представляють інтереси МСП, в прийнятті рішень в рамках діяльності ЄС; сприяння МСП в сфері досліджень, інновацій та підготовки кадрів; усунення порушень у функціонуванні «єдиного ринку» і конкуренції на ньому; підвищення конкурентоспроможності МСП, в тому числі, з метою їх виходу на зовнішні ринки; культивування серед населення ЄС духу підприємництва і підтримка різних форм співпраці між МСП [3, с. 1027].

МСП відіграють важливу роль в сфері зайнятості. Близько 61 % із загальної кількості 28,3 млн. осіб, зайнятих в галузях економіки Німеччини, працюють в сфері МСП. Частка осіб, зайнятих на мікропідприємствах, склала 19 %, 22,5 % – на малих і 19,3 % на середніх підприємствах [4]. Питома вага в загальній чисельності підприємств сектора МСП в Німеччині перевищує 99 %, у Великобританії 50 %, а у Франції 94 % від їх загальної кількості.

За останнє десятиріччя ВВП Німеччини показувало позитивну динаміку зростання, збільшуючись в середньому на 1,2 %, а в 2016 році, за даними Федеральної служби статистики Німеччини, ВВП збільшився на 1,9 %, досягнувши максимального значення за цей період. При цьому сумарний внесок МСБ у ВВП наближається до 50 %. Визначальними чинниками економічного підйому були вищі обсяги споживання серед приватних домогосподарств і держави, бурхливий розвиток ринку нерухомості в Німеччині. Вплив справили також і такі фактори як високий рівень зайнятості та низький

рівень інфляції. Це дає підставу припускати, що на сьогоднішній день програми державної підтримки малого та середнього бізнесу в Німеччині ефективні. МСП відіграють важливу роль в сфері зайнятості. Близько 61 % із загальної кількості 28,3 млн. осіб, зайнятих в галузях економіки Німеччини, працюють в сфері МСП. Частка осіб, зайнятих на мікропідприємствах, склала 19 %, 22,5 % – на малих і 19,3 % на середніх підприємствах [5].

Характерною рисою підтримки МСП в Німеччині є пріоритет до стимулювання самостійності малих і середніх підприємств, а не державна підтримка всіх суб'єктів бізнесу. Держава не стримує дію ринкових механізмів, що перешкоджає появі монополій і сприяє підтримці здорової конкуренції в більшості галузей. Крім того, це дозволяє ліквідувати підприємства, які не змогли адаптуватися під зміни кон'юнктури ринку. Велика увага в Німеччині приділяється створенню сприятливої інфраструктури, яка забезпечує ефективний розвиток МСП. Нормативно-правова база щодо підтримки малого та середнього підприємництва включає в себе антимонопольне законодавство і перелік нормативно-правових актів, спрямованих на регулювання інвестицій, сприяння економічному розвитку, в тому числі створення економічних союзів, інноваційно-технологічних центрів і бізнес-інкубаторів.

Також серед прямих форм стимулювання і підтримки велику роль відіграють державні інвестиційні субсидії і надбавки, які найчастіше не підлягають поверненню і не обкладаються податками. Дотації на пільгове кредитування складають від 3 % до 10 % від загальної суми кредиту [5]. Окрім цього, держава бере на себе ризик неповернення коштів від підприємців-початківців і виділяє 40 % інвестицій без будь-яких гарантій, при цьому перші два роки пільгових кредитів безвідсоткові. Також, при відкритті власного бізнесу підприємці мають можливість отримати різні консультаційні послуги в рамках державних програм з навчання та перенавчання керівників і співробітників малих і середніх підприємств.

Як свідчить практика, існуючі заходи підтримки малого і середнього підприємництва в Україні на сьогодні недостатньо ефективні для того, щоб суб'єкти даного економічного інституту стали конкурентоспроможними в умовах трансформації ринку. Вивчення і використання європейського досвіду в розвитку малого сектора українського бізнесу може суттєво вплинути на його стимулювання і успішний розвиток з урахуванням реального стану економіки України.

Перелік посилань:

1. Організація Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=56516#.WmTkDK5l_IW
2. World Development Indicators 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26447>
3. Шмігач О.М. Євроінтеграційні процеси у сфері підприємницької діяльності в Україні/ [Електронний ресурс] // Молодий вчений. – 2017. – №11 (51). – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/11/247.pdf>
4. Федеральна служба статистики Німеччини. – Режим доступу: <https://www.destatis.de/EN/FactsFigures/NationalEconomyEnvironment/EnterprisesCrafts/EnterprisesCrafts.html>
5. Національний сайт підтримки малого та середнього підприємництва в Німеччині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.foerderdatenbank.de

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ «ТЕЛЕВОРКУ» СЕРЕД ЕКОНОМІЧНО АКТИВНОГО НАСЕЛЕННЯ НАШОЇ КРАЇНИ

*І.А. Касатонova, канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Концепція роботи на відстані для економії енергоресурсів зародилася після перших нафтових криз на початку 70-х р. Науковці вважали телероботу способом вирішення транспортних проблем великих міст і проблем нестачі робочих місць у віддалених сільських районах.

Телеробота (від англ. telework, telecommuting, telejob, flexplace, work-at-home, remote work) – це не професія і навіть не сама робота, це тільки спосіб виконання роботи, спосіб ведення бізнесу через комп'ютерну мережу Інтернет. Перша частина слова «телеробота» – з благородного грецької мови, з основним значенням «вдалину, далеко, на відстані» [1].

Телеробота може виконуватися на дому, з мобільного терміналу, в центрі телероботи (телецентрі). Телецентр – приміщення, обладнане для телероботи високошвидкісним каналом доступу в Інтернет і розташоване відносно недалеко від місця проживання працівників. У ньому обладнані робочі місця і встановлено необхідне професійне обладнання (принтер, сканер, факс і т.п.). Телецентри можуть належати одній компанії або компанія може мати робочі місця в телецентрі, що належить на паях декільком компаніям.